

TABELL I. Kompetensmål för ST-handledare och ST-studierektor.

Förmåga			
Att utveckla en modell för det personliga ledarskapet	Att känna till de riktlinjer ramar som styr en kvalitetssäkrad ST-utbildning	Att se systemet vari ST-utbildningen verkar för att identifiera och utföra förbättringar	Att kunna handleda ST-läkaren i upprättandet av ett utbildningsprogram för ST
Kompetens			
1.Handledarens förkunskaper	2. Riktlinjer – ramar kunskap	3. ST-system-program	4. Utbildningsförmåga
Handledarutbildningens innehåll			
Handledarens bakgrund:	Kunskap om direktiv, riktlinjer, lagar och förordningar	Kunskap om organisation, förbättringsarbeten	Handleda ST-läkaren att utforma ett personligt utbildningsprogram
Erfarenhet från specialiteten		Kännedom om innehåll och innebörd i måleskrivningen	Erfarenhet från specialitetens målbeskrivning
Empatisk förmåga		med de olika och specifika delmålen	
Struktur i arbetet	Kunna förfarandet för intygskrav och dokumentation för framtida specialistansökan		
Intresse för handledning och utbildning			
Handledarutbildning under egen ST (i framtiden)			
Handledarkompetensen i steg			
Förkunskap/kvalifikation	Steg 1	Steg 1	Steg 1

Nätverk för övergripande studierektorer föreslår kompetensmål för ST-handledare

Senast den 1 september måste ST-handledare uppfylla nya krav på specialistkompetens och handledarutbildning. Här föreslår Kihlström et al kompetensmål för ST-handledare och ST-studierektor.

Socialstyrelsens nya författning om läkarnas specialiseringstjänstgöring (SOSFS 2008:17) krävs att

handledare ska ha specialistkompetens i den avsedda specialiteten och ska ha genomgått handledarutbildning. Det

senare kravet har en reell betydelse för att öka kvaliteten i ST-utbildningen och får en formell betydelse när handledare tillsammans med verksamhetschefen ska intyga ST-läkarens kompetens inför ansökan om specialistkompetens.

I Socialstyrelsens prövning av ansökan ingår yttranden från två externa bedömare som bland annat ska granska om intygande personer haft relevant kompetens för sin uppgift. För handledarens del innebär detta att kraven på specialistkompetens och handledarutbildning måste vara uppfyllda.

Studierektorn har en viktig uppgift på kliniken/enheten genom att inventera behovet av handledarnas kompetensutveckling och lägga fram konstruktiva förslag till hur denna ska tillgodose. Studierektorns ansvar och befogenheter när det gäller handledning kan regleras med en definierad arbetsbeskrivning,

vilket också gjorts vid flera universitetssjukhus och regioner [1].

Under den tidiga implementeringsfasen av den nya författningen har det av naturliga skäl uppstått ett stort behov av instrument för handledarnas kompetensutveckling. Den vanligaste metoden som kommer i fråga är en utbildning i kursform.

Det faktum att ST-handledare måste ha genomgått utbildning senast den 1 september 2010 har medfört en stark tidspress, och man har på en del håll börjat se sig om efter snabba lösningar som möjligen kan tillgodose det formella kravet på genomgången kurs men som kanske inte bidrar tillräckligt med en förbättrad reell kompetens i handledningens alla olika delar. Frågor uppstår kring dessa kursers minimilängd i stället för deras kompetensmål, och risken finns att handledarutbildningen fokuseras

För ÖSTUS (Övergripande studierektorer vid universitetssjukhusen):

LARS KIHLMSTRÖM
Karolinska universitetssjukhuset, Stockholm

PETTER BORNA
Skånes universitetssjukhus, Lund

OLA BJÖRGELL
SVEN KARLANDER; båda Skånes universitetssjukhus, Malmö

ANDERS JOHANSSON
Sahlgrenska universitetssjukhuset, Göteborg

ANDERS KLING
Norrlands universitetssjukhus, Umeå

FREDRIK VALENTIN
Universitetssjukhuset i Örebro, Örebro läns landsting

WOLFRAM ANTEPOHL
Universitetssjukhuset i Linköping, Landstinget i Östergötland

ÖSTUS är ett sedan 2006 etablerat nätverk mellan de övergripande studierektorerna för universitetssjukhusen och regioner med universitetssjukhus där ST-utbildning ges.

Att utveckla ett aktivt lyssnande förhållningssätt för att skapa ett förtroendefullt samarbete och ett öppet klimat	Att stödja ST-läkaren i utvecklingen av det professionella etiska förhållningssättet och kunna tillämpa det i handledarsituationer	Att förstå hur ett pedagogiskt förhållningssätt kan påverka handledning och lärande	Att kunna ge och ta emot konkret, konstruktiv och utvecklande feedback	Att kunna bedöma ST-läkarens kompetensutveckling	Att känna till och reflektera över olika ledarskapsstilar och personligheter för att utveckla det egna ledarskapet
5. Kommunikativ och professionell etik	6. Handledarettik lärande	7. Pedagogik/ och återkoppling	8. Feedback och utvärdering	9. Bedömning	10. Ledarskapet
Samtalsmetodik Svåra samtalet Konflikt hantering	Att ha reflekterat över etiska problem och konflikter i sin handledningsrelation och i yrkesrollen	Kunskap och insikter i lärandeprocesser Kunna och känna till pedagogiska instrument	Kunna metoder för feedback Kunna ge och ta emot feedback Fördjupade kunskaper och praktisk träning i att använda verktyg för feedback	Kunna metoder för att bedöma och utvärdera kunskap och kompetens	Utvecklande ledarskap Personligt ledarskap Situationsanpassat ledarskap Coachande ledarskap Akademiskt ledarskap
Steg 2	Steg 2	Steg 2 Steg 3	Steg 3 Steg 4	Steg 3 Steg 4	Steg 4

Foto: Colourbox

Bland kompetensmålen för ST-handledaren finns att stödja ST-läkaren i utvecklingen av läkarens professionella etiska förhållningssätt.

serar på intyg över genomgången kurs snarare än på uppnådd kompetens och ett långsiktigt lärande.

Mot denna bakgrund har vi tillsammans med IPULS (Institutet för professionell utbildning av läkare i Sverige)

tagit ett initiativ för att föreslå 10 kompetensområden för ST-handledare (Tabell I).

Dessa kompetensområden sammanfattar hur vi vill att en handledare för våra ST-läkare ska vara rustad och ligger till grund för den strategi för handledarutbildningar som vi i dag använder.

Denna indelning av kompetensmålen kan således användas som stöd under utveckling av handledarutbildningar lokalt, regionalt och nationellt och föreslås av ÖSTUS även ligga till grund för kommande kriterier vid en IPULS-certifiering.

Det är givet att det inte kan vara en och samma kurs som alla måste gå vid ett tillfälle. En kortare basal kurs relaterat till den nya författningen behöver alla ST-handledare oavsett tidigare utbildning, och som ett annat exempel på kompetensutveckling kan en handledare behöva gå en kurs för att bibehålla och utveckla sin handledarkompetens. Handledarens kompetensbehov ska ses som en progression över tiden, och utbildningsbehovet för både ST-läkaren och handledaren kan

»... utbildningsbehovet för både ST-läkaren och handledaren kan därför som förslag ses uppdelat i ett antal olika steg och är i viss mån överlappande.«

därför som förslag ses uppdelat i ett antal olika steg och är i viss mån överlappande. En del av innehållet för ett steg kan således finnas även i nästa. Principen visas i Tabell I.

- Steg 1 är en teoretisk utbildning, gärna webbaserad i vissa delar, som innefattar kännedom om lokala direktiv och riktlinjer och om aktuell författning [2], något som alla ST-handledare bör gå igenom.
- Steg 2 inriktar sig på processer för själva handledningssituationen och som ST-handledare bör ha som kompetens.
- Steg 3 kan ses som en påbyggnad/uppdatering som ST-handledare kan gå en eller flera gånger över åren

för att bibehålla och utveckla sin personliga kompetens.

- Steg 4 är en fördjupning i att kunna använda praktiska verktyg för bland annat utvärdering och också en inriktning mot akademiskt ledarskap för vissa ST-handledare (exempelvis studierektorer) med ledningsansvar.

Vår rekommendation är att baskompetensen för en ST-handledare innefattar Steg 1 och Steg 2 (Tabell I), vilka därmed bör ingå i den grundläggande handledarutbildningen.

■ *Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.*

REFERENSER

1. Kihlström L, Nordquist J. ST-studierektorn viktig för utbildningskvaliteten. Läkartidningen. 2010;107:273-4.
2. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkarnas specialiseringstjänstgöring. SOSFS 2008:17.

Kommentera denna artikel på Lakartidningen.se